

506.

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG” broj 14/07), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG” broj 51/08), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja donijelo je

P R O G R A M **MONITORINGA REZIDUA PESTICIDA U I NA HRANI BILJNOG I ŽIVOTINJSKOG** **PORIJEKLA ZA 2013. GODINU***

Programom monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2013.godinu (u daljem tekstu: Program) određuju se vršiocu monitoringa, prioriteti uzimanja uzoraka hrane biljnog i životinjskog porijekla, broj uzoraka i analiza aktivnih materija radi praćenja nivoa rezidua pesticida. Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva, a u skladu sa propisanim nivoima rezidua pesticida utvrđenih Pravilnikom o količinama pesticida, metala i metaloida i drugih otrovnih supstancija, hemioterapeutika, anabolika i drugih supstancija koje se mogu nalaziti u namirnicama („Službeni list SRJ”, br. 5/92, 11/92 i 32/02) i Regulativom broj 396/2005 Evropskog parlamenta i savjeta od 23. februara 2005. godine o maksimalnom nivou rezidua pesticida u ili na hrani ili hrani za životinje biljnog i životinjskog porijekla (*Regulation (EC) No 396/2005 of the European Parliament and of the Council of 23 February 2005 on maximum residue levels of pesticides in or on food and feed of plant and animal origin and amending Council Directive 91/414*).

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu dati su u Tabeli 1 ovog Programata.

Aktivne materije koje će se ispitivati date su u Tabelama 2 i 3 ovog programa.

Ovaj program je zasnovan na Implementacionoj regulativi (EU) br. 788/2012 od 31. avgusta 2012. godine vezanoj za koordinisani višegodišnji kontrolni program Unije za 2013, 2014 i 2015) kako bi se obezbijedila usaglašenost sa maksimalnim nivoima rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i procijenila izloženost potrošača reziduama pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (*Commission Implementing Regulation (EU) No 788/2012 of 31 August 2012 concerning a coordinated multiannual control programme of the Union for 2013, 2014 and 2015 to ensure compliance with maximum residue levels of pesticides and to assess the consumer exposure to pesticide residues in and on food of plant and animal origin*).

Program obuhvata hranu na osnovu Programa monitoringa objavljenih u periodu 2009. - 2012. godine, u cilju sagledavanja izloženosti potrošača pesticidima, kao i praćenje načina primjene pesticida. Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, a u skladu sa analizom rizika i na osnovu dosadašnjih dokaza o uticaju rezidua pesticida na zdravlje stanovništva, kako slijedi:

Sistem rangiranja prioriteta	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<u>Nizak nivo prioriteta</u> - ne postoji dokaz o prekoračenom MRL/ Maximum Residue Levels ili ne-odobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja – RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država);- nizak broj očekivanih rezidua pesticida na i u hrani;- hrana je manjim dijelom zastupljena u ishrani ljudi.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija.
<u>Srednji nivo prioriteta</u> - postoji dokaz o prekoračenom MRL ili ne-odobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja – RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenje prethodnih rezultata.

država); - očekivana pojava rezidua na i u hrani; - hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; - narastajući priliv i promovisanje hrane iz novih izvora.	
<u>Visok nivo prioriteta</u> - skoriji dokaz o prekoračenom MRL ili ne-odobrenim pesticidima na i u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavještanja – RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); - dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu / Acute Reference Dose; - očekivane rezidue na i u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu.	Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su sljedeći:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji hrane (zastupljenosti u ishrani);
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu hrane;
- podaci o nivou rezidua iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja hrane.

Analizu uzoraka vrše ovlaštene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja i Zakonom o bezbjednosti hrane.

Ovlaštene laboratorije izvještaj o ispitivanju sa rezultatima analize dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu državne uprave nadležnom za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Fitosanitarna uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata analiza prema vrsti hrane, aktivnim materijama, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim analizama sa instrumentalnim tehnikama i analitičkim metodama koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (*Guidance concerning "Method Validation and Quality Control Procedures for Pesticide Residue Analysis in food and feed" Document No. SANCO/10684/2009*), broj i tip odstupanja.

Ovlaštene laboratorije dostavljaju Fitosanitarnoj upravi i tromjesečne izvještaje o izvršenim analizama.

Godišnji izvještaj o sprovođenju Programa sadrži podatke o :

- (a) analitičkim metodama koje su korišćene;
- (b) nivoima detekcije koji je primijenjen u nacionalnom programu;
- (c) preduzetim mjerama u skladu sa zakonom;
- (d) slučajevima prekoračenja maksimalnog nivoa rezidua sa obrazloženjem i pregledom upravljanja rizicima.

Sastavni dio godišnjeg izvještaja su i izvještaji o analizama uzoraka iz redovnih inspeksijskih kontrola.

Uzimanje uzoraka vrši se u skladu sa propisanim postupcima (Uputstvo o načinu uzimanja uzoraka za vršenje analiza i superanaliza namirnica i predmeta opšte upotrebe ("Službeni list SFRJ", broj 60/78) i Direktivom komisije 2002/63/EC od 11. jula 2002 (*Commission Directive 2002/63/EC of 11 July 2002 establishing Community methods of sampling for the official control of pesticide residues in and on products of plant and animal origin and repealing Directive 79/700/EEC*). Ukoliko uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, ponoviće se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije.

Tabela 1. PORIJEKLO, VRSTA I BROJ UZORAKA HRANE KOJA ĆE BITI ANALIZIRANA U 2013. GODINI.

1. R. br.	2. VRSTA HRANE	3. UKUPNO UZORCI	4. MNE	5. EU	6. VAN EU
1.	pirinač	12	0	0	12
2.	kupus	12	6	3	3
3.	praziluk	12	1	5	6
4.	breskva, nektarina	12	6	3	3
5.	ječam, raž	12	1	2	9
6.	jagoda	12	6	3	3
7.	jabuka	12	1	2	9
8.	salata	12	6	3	3
9.	paradajz	12	6	2	4
10.	vino (crveno ili bijelo) od grožđa	12	6	3	3
11.	kravlje mlijeko	12	6	3	3
12.	svinjsko meso	12	6	3	3
13.	kivi ¹	2	2	0	0
14.	narandža ¹	2	0	0	2
15.	mandarina ¹	12	9	2	1
16.	krompir ¹	6	4	1	1
17.	krastavac i kornišon ¹	6	3	1	2
18.	kruška ¹	6	2	2	2
19.	patlidžan ¹	2	1	0	1
20.	stono grožđe ¹	12	6	3	3
21.	pšenica ¹	6	2	2	2
22.	malina ¹	3	2	0	1
23.	slatka paprika ¹	6	2	2	2
24.	lubenica ¹	7	3	2	2
25.	limun ²	3	0	0	3
26.	hrana za bebe ¹	12	0	6	6

¹ proizvodi izabrani van evropskog programa (nacionalni nivo)

Za sprovođenje Programa monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla odgovorna je Fitosanitarna uprava.

Broj uzoraka iz Tabele 1 ovog programa može se povećati prema sredstvima utvrđenim Programom fitosanitarnih mjera za 2013. godinu, na osnovu mogućeg rizika, naročito u slučajevima povećane potrošnje pojedinih vrsta hrane (turistička sezona, specifični dani za trgovinu - pazarni dan, vjerski praznici i sl.) u skladu sa datim parametrima.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 11 i 12 uzimaju veterinarski inspektori.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 10 i 26 uzimaju sanitarni inspektori.

Ostale uzorke iz Tabele 1 uzimaju fitosanitarni inspektori.

Troškovi analiza iz kolone 4 Tabele 1, sa poštanskim troškovima nastale po osnovu ovog programa padaju na teret Fitosanitarne uprave, a troškovi analiza iz kolone 5 i 6 na teret uvoznika.

Prilikom uzimanja uzoraka popunjava se Obrazac koji je sastavni dio ovog programa.

Tabela 2. AKTIVNE MATERIJJE KOJE ĆE BITI ANALIZIRANE U BILJU I BILJNIM PROIZVODIMA

2,4-D ⁿ (samo u vinu)
2-Phenylphenol
Abamectin ⁿ
Acephate
Acetamiprid
Acrinathrin
Aldicarb
Amitraz ⁿ (samo u jabukama i paradajzu)
Amitrole ¹
Azinphos-methyl

Azoxystrobin
Bifenthrin
Biphenyl
Bitertanol
Boscalid
Bromide jon (samo na praziluku i paradajzu)
Bromopropylate
Bromuconazole ¹
Bupirimate
Buprofezin
Captan
Carbaryl
Carbendazim
Carbofuran
Chlorfenapyr
Chlorfenvinphos ¹
Chlormequat (na ječmu, paradajzu i vinu)
Chlorothalonil
Chlorpropham ⁿ
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Clofentezine (ne na žitaricama)
Clothianidin
Cyfluthrin
Cypermethrin
Cyproconazole
Cyprodinil
Deltamethrin (cis-deltamethrin)
Diazinon
Dichlofluanid ¹
Dichlorvos
Dicloran ¹
Dicofol (ne na žitaricama)
Dicrotophos
Difenoconazole
Dimethoate
Dimethomorph (ne na žitaricama)
Diphenylamine
Dithiocarbamates
Endosulfan
EPN
Epoxiconazole
Ethephon (na jabukama, ječmu, paradajzu i vinu)
Ethion
Etofenprox
Ethoprophos
Fenamiphos
Fenamidone
Fenarimol (ne na žitaricama)
Fenazaquin (ne na žitaricama)
Fenbuconazole
Fenbutatin oxide ⁿ (na jabukama i paradajzu)
Fenhexamid
Fenitrothion
Fenoxycarb
Fenpropathrin
Fenpropimorph
Fenthion
Fenvalerate/Esfenvalerate (sum) ⁿ
Fipronil ⁿ
Fluazifop ⁿ (na kupusu i jagodama)
Fludioxonil

Flufenoxuron
Fluquinconazole
Flusilazole
Flutriafol
Folpet
Fosthiazate ¹
Glyphosate (na ječmu)
Haloxifop uključujući haloxifop-R ²
Hexaconazole
Hexythiazox (ne na žitaricama)
Imazalil
Imidacloprid
Indoxacarb
Iprodione
Iprovalicarb
Kresoxim-methyl
Lambda-cyhalothrin
Linuron
Lufenuron
Malathion
Mepanipyrim
Mepiquat (na ječmu i paradajzu)
Metalaxyl
Metconazole ¹
Methamidophos
Methidathion
Methiocarb
Methomyl
Methoxychlor
Methoxyfenozide
Monocrotophos
Myclobutanil
Nitempyram (na breskvi)
Oxadixyl ¹
Oxamyl
Oxydemeton-methyl
Paclobutrazole
Parathion ¹
Parathion-Methyl
Penconazole
Pencycuron
Pendimethalin
Phenthoate ¹
Phosalone ¹
Phosmet
Phoxim ¹
Pirimicarb
Pirimiphos-methyl
Prochloraz ²
Procymidone
Profenofos
Propamocarb (na jabukama, kupusu, poriluku, paradajzu i vinu)
Propargite
Propiconazole
Propyzamide
Prothioconazole ¹
Pyraclostrobin
Pyrethrins ²
Pyridaben
Primethanil
Pyriproxyfen
Quinoxifen

Spinosad
Spiroxamine
Tau-fluvalinate
Tebuconazole
Tebufenozide
Tebufenpyrad (ne na žitaricama)
Teflubenzuron
Tefluthrin ⁱ
Tetraconazole
Tetradifon (ne na žitaricama)
Thiabendazole
Thiacloprid
Thiamethoxam
Thiophanate-methyl
Tolclofos-methyl
Tolyfluanid ⁱ (ne na žitaricama)
Triademefon + Triadimenol
Triazophos
Trifloxystrobin
Triflumuron
Trifluralin
Triticonazole ⁱ
Vinclozolin ⁱⁱ (ne na žitaricama)
Zoxamide

ⁱⁱ Aktivne materije sa teškom detekcijom rezidua.

ⁱ Aktivne materije koje nemaju visoke nivoe nalaza po programima iz prethodnih godina.

Tabela 3. AKTIVNE MATERIJE KOJE ĆE BITI ANALIZIRANE U KRAVLJEM MLIJEKU I SVINJSKOM MESU

Aldrin and Dieldrin ⁱ
Azinphos-ethyl ⁱ
Bifenthrin ⁱ
Chlordane ⁱ
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl ⁱ
Cyfluthrin ⁱ
Cypermethrin
DDT
Deltamethrin ⁱ
Diazinon
Endosulfan ⁱ
Endrin
Fenthion ⁱ
Fenvalerate/Esfenvalerate ⁱⁱ
Heptachlor
Hexachlorobenzene
Hexachlorocyclohexan (HCH), Alpha-Isomer
Hexachlorocyclohexan (HCH), Beta-Isomer
Hexachlorocyclohexane (HCH) (Gamma-isomer) (Lindane) (F)
Methidathion ⁱ
Methoxychlor ⁱ
Parathion ⁱ
Parathion-Methyl ⁱ
Permethrin
Pirimiphos-methyl
Profenofos ⁱ
Pyrazophos ⁱ
Resmethrin ⁱ
Triazophos ⁱ

ⁱⁱ Aktivne materije sa teškom detekcijom rezidua.

ⁱ Aktivne materije koje nemaju visoke nivoe nalaza po programima iz prethodnih godina.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijeđena su Budžetom Crne Gore za 2013. godinu prema Programu fitosanitarnih mjera za 2013. godinu.

Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 323-15/13-5

Podgorica, 8. maja 2013. godine

Ministar,
prof. dr **Petar Ivanović**, s.r.

* U ovaj program prenešena je Implementaciona regulativa (EU) br. 788/2012 od 31. avgusta 2012. godine vezana za koordinisani višegodišnji kontrolni program Unije za 2013, 2014 i 2015) kako bi se obezbjedila usaglašenost sa maksimalnim nivoima rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i procijenila izloženost potrošača reziduama pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (*Commission Implementing Regulation (EU) No 788/2012 of 31 August 2012 concerning a coordinated multiannual control programme of the Union for 2013, 2014 and 2015 to ensure compliance with maximum residue levels of pesticides and to assess the consumer exposure to pesticide residues in and on food of plant and animal origin*).

Obrazac za uzorkovanje i dostavljanje informacije o uzorku

Br. Protokola: ____	Datum: ____
Uputstva: popunjavaju se sva polja velikim štampanim slovima hemijskom olovkom;	
Monitoring rezidua pesticida: ____	
Podaci o uzorkivaču: Fitosanitarna inspekcija ☐ Sanitarna inspekcija ☐ Veterinarska inspekcija ☐ Ostalo ____ Ime: ____ Prezime: ____ Opština/Grad: ____	
Podaci o mjestu i vremenu uzorkovanja: Dobijanje naloga: ____ Tip lokacije/po nalogu: Uvoz ☐ Veleprodaja ☐ Skladište ☐ Naziv i sjedište/ime i adresa lica od koga je uzet uzorak Supermarket ☐ Ostalo ☐ (uključujući poštanski broj, u slučaju uvoza naziv graničnog prelaza) ____ ____	
Podaci o uzorku: Naziv hrane (iz Tabele 1): ____ Puno ime hrane/proizvoda: ____ Priroda proizvoda: Svjež ☐ Zamrznut ☐ Ostalo ☐ ____ Tip pakovanja: Refuza ☐ Pakovanje ☐ ____ Zemlja porijekla: ____ Reklamira se/označava kao organsko? Da ☐ Ne ☐ Naziv, sjedište proizvođača ime ili adresa proizvođača ili lica koje je pakovalo hranu Broj partije ____ (uključujući poštanski broj) ____ Rok trajanja* ____ Bar kod* ____ *samo za uzorke iz maloprodaje Trošove analiza plaća: Fitosanitarna uprava ☐ Uvoznik ☐	
Dodatne informacije: Detalji o vlasniku/uvozniku ukoliko se razlikuje od lica od kojeg je uzet uzorak ____	
Druge korisne informacije ili komentari, naljepnice na svježim proizvodima, kodovi na veleprodajnim pakovanjima, ref. broj (slanje uzoraka poštom) ____	
Pravni osnov: čl. 67, 69, 73 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG” broj 14/07 i 40/11), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG” broj 51/08). Zakon o zaštiti podataka ličnosti („Službeni list CG” broj 79/08, 70/09, 44/12): Ovaj uzorak je uzet u svrhu analize na rezidue pesticide. Druge informacije sa ovog obrasca mogu se uključiti pri objav i rezultata analiza.	
SAMO ZA LABORATORIJE (rezultate analiza dostavlja se Fitosanitarnoj upravi i odgovarajućoj inspekciji)	
Tip uzorka: Monitoring ☐ Namjenski ☐ Ostalo ☐ ____ Ukupna masa u gramima ____ Ukupan broj jedinica (npr. paketa, svežnjeva) ____ Ime i prezime lica koje je primilo uzorak na analizu ____ Laboratorija: ____ Analizirani sjelovi ____ Referenca laboratorije ____ Dostavljeno pakovanje? ☐ Da ☐ Ne Komentari: ____	